

СОЦІАЛЬНИЙ ОБЛІК ТА ЗВІТНІСТЬ БІЗНЕСУ: СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Питання розвитку бухгалтерського обліку в системі задоволення інформаційних потреб як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів виступає предметом активних обговорень теоретиків та практиків. При цьому більшість визнає необхідність перетворень, що передбачають зміни у змісті, якісних характеристиках та формі представлення звітної інформації, розвиток принципів, методів та концепцій, аж до зміни парадигми обліку.

Причиною зниження функціональності бухгалтерського обліку є такі його специфічні риси, як консервативність, замкнутість в академічному та професійному середовищі, ретроспективність інформації, специфічність методів та формату продукту, значна кількість обмежень та регламентів, домінування процесу над результатом та відставання від потреб користувачів.

Недостатність задоволення інформаційним продуктом бухгалтерського обліку ініціює на рівні теорії постійні спроби виокремлення нових видів обліку: актуарного, біхевіористичного, соціального тощо. У рамках останнього виділяють облік соціальної відповідальності бізнесу (рис. 1).

Соціальна відповідальність бізнесу – це відповідальність організації за вплив її рішень та діяльності на суспільство та навколишнє середовище через прозору та етичну поведінку, що сприяє сталому розвитку, враховуючи здоров'я та добробут суспільства; враховує очікування зацікавлених сторін та відповідає діючому законодавству; узгоджується з міжнародними нормами поведінки та інтегрована у діяльність всієї організації [5].

Соціальний облік у межах об'єктів соціальної відповідальності покликаний забезпечити інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів щодо відповідних економічних, екологічних та соціальних аспектів фінансово-господарської діяльності бізнесу. Дана інформація повинна бути розкрита та узагальнена у соціальній, зокрема нефінансовій звітності відповідно до міжнародної практики та стандартів.

Необхідність соціальної звітності підприємств підтверджується розвитком нефінансової звітності, зокрема, за останні десять років кількість інструментів, що визначають вимоги до звітів щодо стійкості, зросло у 6,5 разів (у 7 разів – щодо обов'язкових, у 5,4 рази – щодо добровільних звітів) [3, с. 123].

Соціальна звітність, прийнята до реалізації більшістю великих міжнародних корпорацій і деякими, що діють у нашій країні (Оболонь, Нестле Україна, Метінвест, Київстар, Соса-Сола тощо), є багатофункціональним процесом.

Вимогами Директиви Європейської комісії 2014/95/ЄС передбачено, що починаючи з 2017 р. всі великі компанії з середньорічною кількістю працівників понад 500 осіб зобов'язані складати нефінансову звітність, яка міститиме інформацію щодо низки важливих аспектів у таких сферах:

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

екологічній, соціальній, антикорупційній, забезпечення прав людини тощо.

<i>Концепції соціальної відповідальності бізнесу</i>				<i>Концептуальні засади та стандарти</i>	<i>Соціальної відповідальності бізнесу</i>
Зацікавлених сторін «стейкхолдерів»	Корпоративного громадянства		Корпоративної підзвітності		
Корпоративної стійкості	Проактивності		Добровільності		
<i>Міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності</i>					
Конвенції Міжнародної організації праці (ILO convention)					
Глобальний пакт ООН (The UN Global Compact)					
Керівні настанови Організації економічного співробітництва та розвитку для транснаціональних корпорацій (The OECD Guidelines for Multinational Enterprises)					
Стандарти ISO серії 14000 (системи екологічного управління) та ISO серії 26000 (настанова по соціальній відповідальності)					
Стандарти соціальної та етичної звітності серії AA 1000 (Account Ability 1000 S)					
Глобальна ініціатива звітності (The Global Reporting Initiative – GRI)					
Глобальні принципи Салівана (The Global Sullivan Principles – GSP)					
Стандарт соціальної відповідальності SA 8000 (Social Accountability 8000)					
<i>Різновиди соціального обліку</i>				<i>Соціального обліку та звітності</i>	
Облік соціальної відповідальності	Облік сукупного впливу	Соціально-економічний облік	Облік соціальних показників		
<i>Принципи обліку та складання звітності соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Змістовності та нейтральності		Порівнянності	Закінченості (повноти інформації)		
Регулярності та своєчасності		Послідовності	Безперервного удосконалення		
Якості та обов'язковості зовнішньої перевірки			Комунікації		
<i>Мета обліку соціальної відповідальності – збереження цінностей, визначення результатів соціально відповідальної діяльності та задоволення інформаційних запитів всіх зацікавлених сторін</i>					
<i>Завдання обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
<i>Суб'єкти обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
<i>Об'єкти обліку соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Об'єкти, що забезпечують господарську діяльність (господарські засоби та їх джерела)		Об'єкти, що складають господарську діяльність (господарські процеси та їх результати)			
Витрати (виконання завдань соціальної відповідальності)					
Розвиток персоналу	Охорона здоров'я та безпека праці		Якість продукції		
Природоохоронна діяльність та ресурсозбереження	Здійснення соціальних ініціатив на користь громади		Добросовісна ділова практика		
Соціально відповідальна реструктуризація					
<i>Звітність (звіт) соціальної відповідальності бізнесу</i>					
Довільної форми	Стандартизована форма	Комплексний звіт (за певним методом)			

Рис. 1. Концептуальні засади, облік та звітність соціальної відповідальності бізнесу [1-5]

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством

93 % країн ЄС завершили процес інкорпорування Директиви 2014/95/ЄС у національні законодавства [3, с. 123].

Майже аналогічна норма була затверджена на початку жовтня 2017 р. у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». За результатами діяльності у 2018 р. середні та великі підприємства складають Звіт про управління - документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності.

У Методичних рекомендаціях щодо складання звіту про управління зазначено, що «великим підприємствам, середня кількість працівників яких на дату складання річної фінансової звітності перевищує критерій у 500 працівників, рекомендується включати у звіт про управління нефінансові показники діяльності, що містять інформацію щодо впливу його діяльності, зокрема на навколишнє середовище, довкілля, соціальні питання, у тому числі питання соціального захисту працівників підприємства, поваги прав людини, боротьби з корупцією та хабарництвом».

Отже, соціальний облік та його завершальна фаза – складання частини нефінансової, звітності в Україні є неов'язковими, навіть для великих компаній, що значно знижує соціальну відповідальність бізнесу.

В світовій практиці компанії, які складають соціальні звіти, є більш привабливими для інвесторів, а їх діяльність прозорою з точки зору соціально-екологічних та ряду інших аспектів для громадськості, держави та органів місцевого самоврядування. Даний факт актуалізує необхідність розвитку теорії та запровадження практики соціального обліку та звітності на вітчизняних підприємствах в системі підвищення їх соціальної відповідальності й інвестиційної привабливості.

Список використаних джерел:

1. Будько О.В. Облік соціально відповідальної діяльності як інформаційна основа управління сталим розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. 33–38.
2. Годнюк І.В., Семенишина Н.В. Соціальний облік та звітність як інструменти соціальної відповідальності. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2017. Вип. 26. С. 140–131.
3. Одинцова Т.М., Рура О.В. Развитие видов, объектов и методов бухгалтерского учета в условиях цифровой экономики и информационного общества. *Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки*. 2018. № 4. Т. 11. 120-131.
4. Топішко І.І., Топішко Н.П., Галецька Т.І. Соціальна відповідальність підприємства та її міжнародні стандарти. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 1 (06). С. 72–76.
5. International standard of ISO of a 26000 «Management social responsibility», available at: www.iso.-org/iso/catalogue (Accessed 14 September 2016).